

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 lipca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek (przewodniczący,
sprawozdawca)

SSN Andrzej Stępka

SSN Andrzej Tomczyk

Protokolant Dominika Izdebska

przy udziale prokuratora Jerzego Kopcia del. do Prokuratury Krajowej
w sprawie **E.Ż.**,
skazanego za czyn z art. 278 § 1 k.k. i in.,
oraz **M.Ż.**,
skazanego za czyn z art. 278 § 1 k.k.
po rozpoznaniu w Izbie Karnej
na rozprawie w dniach 31 stycznia 2025 r. i 23 lipca 2025 r.,
kasacji obrońcy skazanych od wyroku Sądu Okręgowego w Tarnobrzegu
z dnia 23 listopada 2023 r., II Ka 269/23,
utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Nisku
z dnia 16 maja 2023 r., II K 335/22,

**na podstawie art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 536 k.p.k.
uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w Tarnobrzegu do ponownego rozpoznania w
postępowaniu odwoławczym.**

Andrzej Stępka Małgorzata Wąsek-Wiaderek Andrzej Tomczyk

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Rejonowego w Nisku z dnia 16 maja 2023 r., II K 335/22, E.Ż. został uznany za winnego czynu z art. 278 § 1 k.k., za który wymierzono mu karę 4 miesięcy pozbawienia wolności; czynu z art. 157 § 2 k.k., za który wymierzono mu karę 5 miesięcy pozbawienia wolności; ciągu dwóch przestępstw z art. 190 § 1 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k., za który wymierzono mu karę 3 miesięcy pozbawienia wolności. Kary jednostkowe zostały połączone i jako karę łączną wymierzono E.Ż. 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania tej kary na okres 3 lat próby. Tym samym wyrokiem M.Ż. został uznany za winnego czynu z art. 278 § 1 k.k., za który wymierzono mu karę 4 miesięcy pozbawienia wolności, której wykonanie warunkowo zawieszono na rok próby. Wyrok zawierał ponadto rozstrzygnięcia w przedmiocie zobowiązania oskarżonych do przeproszenia pokrzywdzonych, zwrotu dowodów rzeczowych oraz kosztów procesu.

Po przeprowadzeniu postępowania odwoławczego zainicjowanego apelacjami oskarżonych (uzupełnionymi pismem obrońcy) oraz pełnomocnika oskarżycielki posiłkowej, Sąd Okręgowy w Tarnobrzegu wyrokiem z dnia 23 listopada 2023 r., II Ka 269/23, utrzymał w mocy wyrok Sądu I instancji.

Kasacje od tego wyroku wniósł obrońca skazanych, który zaskarżył go w całości i zarzucił:

„I. rażąco naruszenie prawa, tj. art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k., poprzez uchybienie w postaci niewyznaczenia dla oskarżonych M.Ż. i E.Ż. obrońcy z urzędu, o co ubiegali się ww. oskarżeni w toku postępowania przed Sądem I instancji (E.Ż. k. 166, natomiast M.Ż. wspólnie z E. Ż. w piśmie z apelacji z dnia 12.06.2023 r. – w sytuacji, gdy zachodziły przesłanki do obrony obligatoryjnej na podstawie art. 79 § 2 k.p.k., przez wzgląd na zupełną nieporadność obu oskarżonych, wywołaną ich wiekiem;
II. rażąco naruszenie prawa, tj. art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k., poprzez brak weryfikacji stanu zdrowia oskarżonego M.Ż. i niepodjęcia przez Sąd uzasadnionych wątpliwości czy zdolność oskarżonego M.Ż. do rozpoznania znaczenia czynu lub kierowania

swoim postępowaniem nie była w czasie popełnienia tego czynu wyłączona lub w znacznym stopniu ograniczona – art. 79 § 1 pkt 3 k.p.k.”.

Skarżący wniósł o:

- „1. uchylenie powyższego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Tarnobrzegu;
2. uchylenie w całości wyroku Sądu I instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania”.

Pisemne odpowiedzi na kasację przedłożyli prokurator i pełnomocnik oskarżycieli posiłkowych, wnosząc o oddalenie kasacji jako oczywiście bezzasadnych, a pełnomocnik oskarżycieli posiłkowych także o zasądzenie od skazanych na rzecz oskarżycieli posiłkowych kosztów zastępstwa adwokackiego według norm prawem przepisanych.

Na rozprawie kasacyjnej w dniu 31 stycznia 2025 r. obrońca skazanych zasygnalizował zaistnienie w sprawie bezwzględnej przyczyny odwoławczej w postaci nienależytej obsady sądu z powodu orzekania przez Sąd Okręgowy z udziałem SSO X. Y. Wobec powyższego Sąd Najwyższy postanowił odroczyć rozprawę i zwrócić się do Krajowej Rady Sądownictwa o nadesłanie dokumentacji konkursowej sędziego X. Y., która ubiegała się o stanowisko Sędziego Sądu Okręgowego w Tarnobrzegu oraz do Prezesa Sądu Okręgowego w Tarnobrzegu o nadesłanie akt osobowych sędziego X. Y.

Na rozprawie kasacyjnej w dniu 23 lipca 2025 r. ujawniono informację o załączeniu do akt sprawy m.in. dokumentów nadesłanych z Krajowej Rady Sądownictwa dotyczących procedury konkursowej, w której brała udział SSO X. Y., jak również kopii czterech wyroków, w których dotychczas Sąd Najwyższy przeprowadził test niezależności i bezstronności SSO X. Y. Obecna na rozprawie obrońca skazanych podtrzymała stanowisko wyrażone przez innego obrońcę na poprzedniej rozprawie kasacyjnej i wniosła o uchylenie wyroków obu Sądów i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji. Prokurator wniósł o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi odwoławczemu z uwagi na zaistnienie w sprawie bezwzględnej podstawy odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Jego stanowisko podzielił pełnomocnik oskarżycielki posiłkowej oraz sama oskarżycielka posiłkowa.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacje okazały się skuteczne o tyle, że doprowadziły do uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Tarnobrzegu. Powodem takiego rozstrzygnięcia jest stwierdzenie, poza zarzutami kasacji, uchybienia z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., dotyczącego nienależytej obsady sądu. Dlatego też, w oparciu o art. 436 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k., skoro Sąd Najwyższy stwierdził zaistnienie ww. bezwzględnej przyczyny odwoławczej innej niż wskazana w kasacji i było to wystarczające do wydania wyroku, pisemne uzasadnienie ograniczać się będzie do tych powodów, które legły u podstaw orzeczenia kasatoryjnego.

Sąd Najwyższy jest związany uchwałą połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA-I-4110-1/20 (OSNK 2020, z. 2, poz. 7). Wykładnia prawa zawarta w tej uchwale jest nadal obowiązująca i w myśl art. 87 ust. 1 ustawy o Sądzie Najwyższym (tj.: Dz. U. z 2024 r., poz. 622) Sąd Najwyższy pozostaje nią związany jako zasadą prawną. Sąd Najwyższy konsekwentnie staje na trafnym stanowisku, że nic w tym względzie nie zmienia wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 kwietnia 2020 r., U 2/20, OTK-A 2020, poz. 61 (tak: postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 23 listopada 2022 r., I KO 79/21 i I KO 80/21; por. także m.in.: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 stycznia 2023 r., IV KZ 59/21; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 czerwca 2023 r., II KK 489/21; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2023 r., II KK 74/22). W uchwale połączonych Izb Sąd Najwyższy orzekł, że: „Nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. [...] zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego w sądzie powszechnym albo wojskowym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3), jeżeli wadliwość procesu powoływania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.” W uzasadnieniu tej uchwały Sąd Najwyższy

podkreślił, że wadliwość procedury nominacyjnej nie powoduje automatycznie, iż sąd powszechny z udziałem sędziego powołanego w takiej procedurze jest sądem nienależycie obsadzonym w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.

Pogląd zawarty w uchwale połączonych Izb Sądu Najwyższego został następnie potwierdzony w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22 (OSNK 2022, z. 6, poz. 22).

Istotne jest również stanowisko Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawie *Reczkowicz p. Polsce*. ETPCz wskazał w nim na negatywny wpływ nowelizacji ustawy o KRS na prawo stron do „sądu ustanowionego ustawą”, stwierdzając: „na mocy ustawy nowelizującej z 2017 r., która pozbawiła gremia sędziowskie prawa do powoływania i wyboru sędziów zasiadających w KRS – prawa przyznanego im przez dotychczasowe ustawodawstwo i mającego oparcie w standardach międzynarodowych – władza ustawodawcza i wykonawcza uzyskały decydujący wpływ na skład KRS [...]. Ustawa praktycznie usunęła nie tylko dotychczasowy system przedstawicielski, ale także gwarancje niezależności sądownictwa w tym zakresie. W rezultacie umożliwiło to władzy wykonawczej i ustawodawczej bezpośrednią lub pośrednią ingerencję w procedurę powoływania sędziów, z której możliwości te władze skorzystały – o czym świadczą chociażby okoliczności towarzyszące zatwierdzaniu kandydatów na sędziów do KRS [...] (pkt 274 wyroku z dnia 22 lipca 2021 r., skarga 43447/19). W późniejszym wyroku Wielkiej Izby z dnia 15 marca 2022 r. w sprawie *Grzęda p. Polsce* (skarga nr 43572/18) ETPCz przyjął, że „[...] cały ciąg wydarzeń w Polsce [...] wyraźnie wskazuje na to, że kolejne reformy sądownictwa miały na celu osłabienie niezawisłości sędziowskiej, poczynwszy od poważnych nieprawidłowości w wyborze sędziów Trybunału Konstytucyjnego w grudniu 2015 r., poprzez przebudowę KRS i utworzenie nowych izb w Sądzie Najwyższym, po rozszerzenie kontroli Ministra Sprawiedliwości nad sądami i zwiększenie jego roli w zakresie odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów” (pkt 348). Przywołane stanowisko o statusie KRS zostało podtrzymane także w innych orzeczeniach ETPCz (por. wyrok z dnia 8 listopada 2021 r., *Dolińska-Ficek i Ozimek p. Polsce*, skargi nr 49868/19 i 57511/19; wyrok z dnia 3 lutego 2022 r., *Advance Pharma sp. z o.o. p. Polsce*, skarga nr 1469/20, wyrok pilotażowy z dnia 23 listopada 2023 r., *Wałęsa p. Polsce*, skarga nr 50849/21).

Powodem uchylenia wyroku w tej sprawie jest orzekanie przez Sąd Okręgowy w Tarnobrzegu z udziałem SSO X. Y., powołanej na urząd sędziego Sądu Okręgowego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3; dalej: ustawa nowelizująca KRS). Krajowa Rada Sądownictwa uchwałą numer [...] zarekomendowała Panią X. Y. do powołania na stanowisko sędziego Sądu Okręgowego w Tarnobrzegu (k. 139-144 akt SN) i na podstawie tej uchwały Prezydent postanowieniem z dnia [...] 2022 r., numer 1130.[...].2022 (k. 178 akt SN), powołał ją na stanowisko sędziego tego Sądu.

Sądy orzekające z udziałem SSO X. Y. były już poddawane testom niezależności i bezstronności, które dały wynik negatywny (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 20 listopada 2024 r., III KK 386/24; z dnia 11 grudnia 2024 r., III KK 208/24 (w tej sprawie Sąd Najwyższy przeprowadził test niezależności tego sędziego jako delegowanego do Sądu Okręgowego na podstawie delegacji Ministra Sprawiedliwości); z dnia 2 kwietnia 2025 r., III KK 580/24; z dnia 14 maja 2025 r., III KK 446/24 – kopie wyroków z uzasadnieniami – k. 159 do 177 akt SN). Sąd Najwyższy w niniejszym składzie nie znajduje podstaw do podważenia argumentacji wyrażonej w uzasadnieniach przywołanych wyroków.

Odnosząc się do okoliczności determinujących negatywny wynik testu niezależności i bezstronności, należy wskazać następująco:

- w dniu 27 czerwca 2018 r., będąc jeszcze sędzią Sądu Rejonowego w [...], Sędzia X. Y. została powołana przez Ministra Sprawiedliwości do Sądu Dyscyplinarnego przy Sądzie Apelacyjnym w [...] – decyzję (numer [...]) z upoważnienia Ministra Sprawiedliwości podpisał podsekretarz stanu Ł.P. (k. 179 akt SN);
- z dniem 11 lipca 2019 r. Pani X. Y. została przez Ministra Sprawiedliwości powołana na stanowisko wiceprezesa Sądu Rejonowego w [...] na okres 4 lat – decyzję (numer [...]) z upoważnienia Ministra Sprawiedliwości podpisał podsekretarz stanu Ł.P. (k. 180 akt SN);
- sędzia X. Y. podpisała listy poparcia kandydatów do Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej przepisami ustawy nowelizującej: w 2018 r. w stosunku do R.P., w

2021 r. w stosunku do Ł.P. (w procedurze zakończonej w 2021 r.), w 2021 r. w stosunku do R.P. (w procedurze zakończonej w 2022 r.) – k. 181-183 akt SN;
- sędzia X. Y. konsekwentnie ubiegała się o awans w procedurze przed Krajową Radą Sądownictwa ukształtowaną w trybie przepisów ustawy nowelizującej – pierwotnie nie otrzymała rekomendacji w uchwale z dnia [...] 2021 r., numer [...] (k. 184-186 akt SN).

Poza powyższymi faktami, które same w sobie mają istotne znaczenie z punktu widzenia wyniku testu niezależności i bezstronności, należy zwrócić uwagę na dwie okoliczności. Po pierwsze SSO X. Y. podpisywała listy poparcia kandydatów do KRS już po wydaniu orzeczeń kwestionujących sposób wyboru składu osobowego Krajowej Rady Sądownictwa i wskazujących na negatywne skutki funkcjonowania tak ukształtowanej Rady, związane z jej powiązaniem z władzą polityczną, które były znane powszechnie. Nastąpiło to zwłaszcza po wydaniu opisaney w pierwszej części uzasadnienia uchwały połączonych Izb Sądu Najwyższego oraz orzeczeń trybunałów międzynarodowych: wyroku TSUE z dnia 19 listopada 2019 r., C-585/18, C-624/18 i C-625, czy powoływanego już wyroku ETPCz w sprawie Reczkowicz przeciwko Polsce.

Po drugie, istotną okolicznością są zależności występujące pomiędzy opisanymi wyżej zdarzeniami i osobami. Nie można zignorować faktu, że to właśnie podpisy Ł.P. znajdują się zarówno na powołaniu do sądu dyscyplinarnego, jak i powołaniu na stanowisko wiceprezesa Sądu Rejonowego w [...]. Powyższe, z uwzględnieniem zbieżności czasowej, nasuwa istotne, negatywne skojarzenia i wątpliwości co do powiązania faktu podpisania listy poparcia do KRS dla Ł.P. po wcześniejszym, dwukrotnym sygnowaniu przez niego decyzji personalnych dotyczących Pani X. Y. Ponadto, Krajowa Rada Sądownictwa w składzie z sędzią, którego poparła sędzia X. Y., brała udział w jej postępowaniu awansowym, wydając rekomendację awansu na stanowisko sędziego Sądu Okręgowego w Tarnobrzegu.

Wszystkie wskazane okoliczności postrzegane wspólnie prowadzą do wniosku o braku spełnienia przez ww. sędziego standardów instytucjonalnej niezależności i bezstronności. Sąd Najwyższy nie ocenia w procedurze testowej subiektywnej bezstronności sędziego w danej sprawie, ale właśnie niezależność instytucjonalną czyli to, czy wobec istotnego powiązania z przedstawicielami

ówczesnej władzy wykonawczej, przeprowadzającej „reformy” demolujące niezawisłość sędziowską, taki sędzia może być postrzegany jako niezawisły i niezależny. Udział w procedurze konkursowej z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej przepisami ustawy nowelizującej w momencie, gdy prawidłowość ukształtowania tego organu była jawnie i przez różne organy kwestionowana, przyjmowanie kolejnych funkcji na mocy decyzji Ministra Sprawiedliwości, w tym związanych z postępowaniami dyscyplinarnymi sędziów, rysujące się powiązania personalne z przedstawicielami lub osobami powiązanymi z władzą wykonawczą, jak również zachowania dające wyraz poparcia dla tzw. reform wymiaru sprawiedliwości, w rzeczywistości mających działanie destrukcyjne, muszą zostać ocenione jako wystarczające dla stwierdzenia, że sąd z udziałem SSO X. Y. nie był sądem należycie obsadzonym w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.

Przeprowadzając postępowanie ponownie, Sąd Okręgowy w Tarnobrzegu uwzględni prawo stron postępowania do rzetelnego procesu i bezstronnego, niezależnego (także instytucjonalnie) sądu. Obowiązkiem tego Sądu będzie także ponowne wnikliwe rozpoznanie wniesionych w tej sprawie apelacji przy uwzględnieniu faktu, że uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w Tarnobrzegu nastąpiło na skutek rozpoznania kasacji wniesionych na korzyść oskarżonych.

Mając na uwadze powyższe, należało orzec jak w sentencji wyroku.

Andrzej Stępka

Małgorzata Wąsek-Wiaderek

Andrzej Tomczyk

[WB]

[r.g.]